

Mariánska úcta pod ochranou magistéria

Žijeme v dobe, v ktorej sa kladú mnohé teologické otázky. Veľa z nich je planých, ale početné sú opodstatnené. Medzi ne patria aj otázky o „správnosti mariánskej úcty“ v dnešnej dobe.

Cirkev sa už dvetisíc rokov vyjadruje k tomu, aká je správna mariánska úcta, kde sú jej omyly. Spomeniem len niekoľko dôležitých rozhodnutí magistéria, ktoré ochránili (vymedzili) zdravú mariánsku úctu.

Cyperský biskup Epifanius zo Salamíny (+403) poznal kresťanov kolyridiánov, ktorí obetovali Panne Márii dary ako Bohu (gr. kollyra bol chlieb, arabský koláč). Pre nich bola Mária akási polo-bohyňa či bohyňa. Blud kolyridiánov bol v 4. stor. na viacerých miestach odsúdený.

Odvtedy pravoverní kresťania prinášajú obety len Pánu Bohu, nie Márii.

V stredoveku Katolícka cirkev (resp. Tomáš Akvinský, *Theologická summa* III., 25, 5; II-2-1., 103, 3) teologicky dokonale „terminoval“ úctu, ktorú treba preukazovať Bohu a ďalším tvorom (i Panne Márii):

1. Latria – klaňanie sa, bohopocta, patrí len Pánu Bohu.

Od bohopocty je druhovo i stupňovo odlišná dulia, ktorá je vyhradená stvoreniam:

2. Hyperdulia – nadúcta, patrí Matke Božej, Panne Márii.

3. Protodulia – prvotná úcta, patrí Jozefovi, pestúnovi Ježiša a manželovi Márie.

4. Dulia – úcta, patrí anjelom a ostatným svätým.

Toto delenie platí dodnes, por. konštit. *Lumen gentium* 50, 54, 66; *KKC* 347, 352, 957, 971.

Na sklonku 10. stor. boli zložené *Litánie ku všetkým svätým* (od neznámeho autora). Cirkev už tu – a potom vo všetkých ostatných litániách – gr. zvolania „eleison“ (po slovensky „zmiluj sa“) vyhradila len pre Pána Boha alebo pre Krista; nikdy nie pre Panu Máriu či iných svätých.

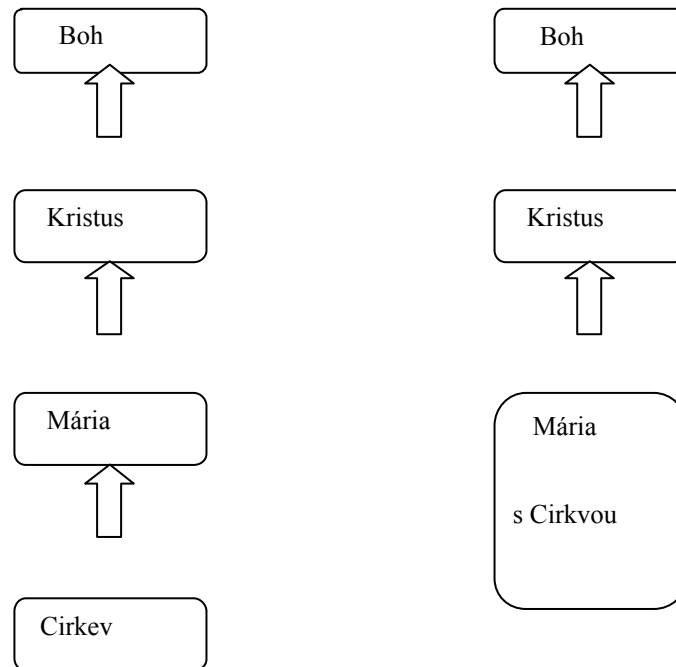
V novoveku Cirkev neprijala pomenovanie Spoluvykupiteľka, lebo ono kladie na jednu rovinu dielo Krista a Márie, por. Kongregácia pre náuku viery, 22.4.1997. Pápež Ján Pavol II. (1978-2005), ešte predtým, dňa 9.4.1997 vyhlásil: „Panna Mária je Zvláštna Spolupracovníčka na diele vykúpenia.“

Zaujímavé bolo, že výraz Spoluvykupiteľka sa všeobecne nerozšíril, hoci sa aj oficiálne spomenul (v troch prípadoch: 13.5.1908; 26.6.1913; 22.1.1914). V bežnom učení (bez zaangažovania neomylnosti) ho použili pápeži Pius X. (1903-1914), Pius XI. (1922-1939) a Ján Pavol II. (1978-2005). Ján Pavol II. (1978-2005) ho použil len raz v príhovore v Mariánskej svätyni Alborada, v Ekvádore 31.1.1985 (*L'Osservatore Romano*, 11.3.1985). Avšak v enc. *Redemptoris Mater* pápež opísal dielo Márie bez tohto termínu.

Druhý vatikánsky koncil (1962-1965) úmyselne zahrnul mariológiu do ekleziológie. Urobil tak z pedagogických dôvodov, aby sa nezneužívala veľká úloha Márie v dejinách spásy. Koncil navrhol (por. konštit. *Lumen gentium* 66), aby mariánsky kult bol predovšetkým odpoveďou veriaceho ľudu na dané zjavenie a náuku viery. Mariánska zbožnosť sa má orientovať kristologicky a trinitárne, pričom sa nemá zabúdať ani na ekleziologický a ekumenický rozmer.

Druhý vatikánsky koncil (1962-1965) dal mariológii nový impulz a nové vymedzenie – obrazne sa dá vyjadriť nasledovne:

Chápanie úlohy Márie pred koncilom Chápanie úlohy Márie po koncile

To nové vymedzenie malo aj praktické dôsledky. Podľa vzoru pápeža Jána Pavla II. (por. encykliku *Redemptoris Mater* 31, 33, 42; por. apoštol. list - *Rosarium Virginis Mariae* 2, 43) i Svätého Otca Františka (por. modlitbu zverenia sa Márii zo dňa 13.10.2013) sa odporúčajú vo vzťahu k Panne Márii použiť termíny: zveriť sa; oddať sa; postaviť sa pod ochranu (namiesto starého „zasvätiť sa“). Svätý Otec František dňa 13.10.2013 na Námestí sv. Petra vo Vatikáne predniesol pred sochou Fatimskej Panny Márie modlitbu zverenia sa pod ochranu Nebeskej Matky – slovami: „Prijmi s materskou dobrotivosťou tento zverujúci úkon, ktorý dnes konáme s dôverou pred týmto tvojím obrazom, ktorý je nám taký drahý.“

Je pravda, že teológia poznala dva základné druhy zasvätenia: - zasvätenie sa Pánu Bohu (zasvätenie v plnom zmysle slova); - zasvätenie sa svätcovi (napr. Panne Márii), čo je len analógia zasvätenia sa Bohu. Avšak pokrok v teológii i presnejšie používanie odborných termínov po Druhom vatikánskom koncile vedie Cirkev k tomu, aby výraz „zasvätenie“ vyhradila len pre obetovanie sa Bohu (por. *Orientamenti e proposte per la celebrazione dell'anno mariano* 26).

Prehĺbená mariológia koncilu (por. konštit. *Lumen gentium* 52-69), ktorá pokladá za nutné zdôrazniť rozdiel medzi najdokonalejším, najčistejším a najsvätejším **Bohom – Stvoriteľom** a najdokonalejším, najčistejším a najsvätejším **človekom – stvorením (Pannou Máriou)**. Tu ide o rozdiel v podstate a nielen v stupni; preto „iné slovné vyjadrenie“ je patričné.

Použitá literatúra

BARTNIK, C. S.: *Matka Boża*. Lublin: Standruk, 2003.

BARTNIK, C. S.: *Światło świata*. Lublin: Wydawnictwo KUL, 1991.

JÁN PAVOL II.: *Redemptoris Mater*. Encyklika z r. 1987. Rím: SÚSCM, 1988.

NAPIÓRKOWSKI, S. C.: *Błogosławić mnie będą*. Lublin: TN KUL, 1990.

NAPIÓRKOWSKI, S. C.: *Jak czcić Matkę Bożą?* Niepokalanów, 1984.